

פרשת כי-תבא

[מסעי תרומה]

כ"ו, ה'. וענית ואמרת לפני ה' אלקיך
ארמי אבד אבי וגו'.

יש לדקדק מדוע משתמש הכתוב בשם זה ולא מכנהו בשמו הרגיל — לכן הארמי¹. ונראה שהכתוב בא לרמז לנו שלא רק לכן שנא את יעקב אלא כל הארמים שנאו אותו, דהא באמת מיד כשיעקב בא לחרן אמר להם יעקב אחי מאין אתם וגו', הרי שהוא התייחס אליהם באחווה ורעות, ואף על פי כן כאשר אסף לכן את אנשי המקום לעשות משתה ידעו כולם שלכן מרמהו ואינו נותן לו את רחל אלא את לאה וכדדרשו רז"ל במדרש², ולא נמצא אחד מכל אנשי המקום שיגלה לו את הרמאות, הרי לא רק לכן, אלא ארמי — יהיה מי שיהיה — אובד הוא את אבי, ודו"ק³.

כ"ו, ז'. וירא את ענינו ואת עמלנו.

הנה בהגדה של פסח דרשו את עמלנו אלו הבנים, אבל לא הביאו שום הוכחה לזה, והוא משום דמצינו באיוב [ל"ט פט"ז]: הקשיח בניה ללא לה לריק יגיעה בלי פחד, וכן מצינו בישעיה [נ"ט פ"ד]: הרו עמל והוליד און, והיינו משום דבנים נקראים יגיע ועמל, וזהו פשוטו של מקרא ולא דרשה בלבד, ודו"ק.

כ"ו, י'. ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתתה לי ה' והנחתו לפני ה' אלקיך והשתחוית לפני ה' אלקיך.

פירוש, שפרשת ביכורים שצריכים לומר נגמרת בתיבות אשר נתתה לי ה', ואח"כ צריך להניח את הבכורים ולהשתחוות. וכן מבואר ברמב"ם פ"ג מבכורים הל"י וז"ל: מתחיל וקורא הגדתי היום וגו' עד שיגמור כל הפרשה עד אשר נתת לי ה' עכ"ל. ויש להעיר, הא אנו גמירי דכל פסוקא דלא פסק משה אנו לא פסקינן [בכרות דף י"ב ע"ב], וא"כ איך אפשר להפסיק אחר תיבות "אשר נתתה לי ה'" שהוא באמצע הפסוק. וצריך לומר דכלל זה הוא דוקא אם אומר הפסוק מדין [תלמוד] תורה, אבל כאן שזה מקיים מצות מקרא בכורים — לא איכפת לן אם הוא מפסיק באמצע פסוק, דמכיון שזהו נוסחא מיוחדת א"כ סוף סוף נגמרה הנוסחא.

ועיין בבכורים פ"ג משנה ז': וכל מי שאינו יודע לקרות מקרין אותו וכו'. וכתב שם בפירוש משנה ראשונה דמיירי שאפילו מתוך הספר לא היו יודעין לקרות שהרי זה פשוט שמתוך הספר היו צריכין לקרות

1. הערת רבינו היא לפי פירושם של הספרי, אונקלוס ורש"י שארמי אובד אבי הוא לכן, וכ"ה היא דעת חז"ל במדרש תהלים ל', אבל ראב"ע, רבינו בחיי, ספורנו וחזקוני פירשו דקאי על יעקב, והרשב"ם פירש דקאי על אברהם.

2. הכוונה להא דדרשו רז"ל בב"ר [פרשה ע' אות י"ט] דלכן עשה הסכם עם אנשי מקומו שלא יגלו ליעקב שהוא נותן לו את לאה, עיי"ש, וכל שכן לפי מה שתרגמו יונתן והירושלמי בפרשת ויצא [כ"ט פכ"ב] שאנשי חרן נתנו לו את העצה להחליף את רחל בלאה, עיי"ש.

3. אמנם בתוס' הרא"ש בפרשת ויצא כתב שלכו רימה גם את אנשי מקומו ועשה סתם משתה.